

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методика роботи з історичними джерелами»

для студентів

спеціальності: 032 Історія та археологія

рівня вищої освіти: другого (магістерського)

освітньої програми: 032.00.01 Історія

Київ 2023

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Проголосовано № 06/16/23
Жильцов
(підпис) (•різвище, ініціал)

« _____ » 2023 р.

Розробник: Гедь Анна Володимирівна, доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України

Викладач: Гедь Анна Володимирівна, доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії
України

Протокол №1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ Анна ГЕДЬО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 032.00.01 Історія
ІІ . 08 . 2023 р.

Гарант освітньої програми _____ Анна ГЕДЬО

Робочу програму перевірено

ІІ . 08 . 2023 р.

Заступник декана _____ Віталій ЗАВАДСЬКИЙ

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	Денна
«Методика роботи з історичними джерелами»	
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120
Курс	2
Семестр	1
Кількість змістових модулів з розподілом:	4
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, у тому числі:	120
Аудиторні	32
Модульний контроль	8
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	80
Форма семестрового контролю	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: формування систематичних знань з теоретичного і практичного джерелознавства: уявлення про тип, вид, склад, зміст та еволюцію комплексів джерел для різних історичних періодів, наукові методи їхнього аналізу.

Завдання курсу:

- **методичні:** прищеплення навичок наукового аналізу, спрямованих на здійснення зовнішньої і внутрішньої, аналітичної та синтетичної критики історичних джерел;
- **пізнавальні:** ознайомлення із закономірностями виникнення джерел, їх специфікою, класифікацією, структурою джерелознавчого дослідження;
- **практичні:** отримання практичних навичок роботи з історичними джерелами, навчальною і науковою літературою, формування умінь застосовувати набуті знання у професійній діяльності як майбутнього вчителя історії загальноосвітньої школи.
- аналізувати зміст джерел з історії України; вирішувати питання щодо з'ясування часу створення джерела та його автора; порівнювати зміст різних джерел, встановлювати їх оригінальність, автентичність та вірогідність їх

інформації; встановлювати й обґрунтовувати репрезентативність комплексу джерел.

Загальні компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії та археології.

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-1. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

СК-2. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

СК-3. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК-9. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК-11. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження в галузі історії та археології.

СКу-13. Здатність використовувати широкий спектр філософських концептів і методів для інтерпретації та аналізу історичних процесів на локальному, національному, європейському та глобальному рівні.

3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН-1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.

ПРН-3. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

ПРН-4. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проектів.

ПРН-8. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.

ПРН-10. Узагальнювати результати власних наукових досліджень і презентувати їх у доповідях, публікаціях державною та іноземною мовами із дотриманням принципів академічної доброчесності та професійної етики.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Класифікація та методи дослідження історичних джерел							
Тема 1. Класифікація історичних джерел	14	2	2				10
Тема 2. Методи дослідження історичних джерел	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом	30	4	4				20
Змістовий модуль II. Речові джерела							
Тема 3. Методика роботи з архітектурними, нумізматичними та сфрагістичними джерелами	14	2	2				10
Тема 4. Предмети озброєння, побуту та одягу та методи їх опрацювання	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом	30	4	4				20
Змістовий модуль III. Візуальні та звукові джерела							
Тема 5. Візуальні джерела	14	2	2				10
Тема 6. Методика роботи з зображальними і звуковими джерелами, створеними технічними засобами	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом	30	4	4				20
Змістовий модуль IV. Писемні джерела							
Тема 7. Методика роботи з писемними джерелами офіційного походження	14	2	2				10
Тема 8. Методика роботи з наративними джерелами	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом	30	4	4				20
Усього за курс	120	16	16				80

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Класифікація та методи дослідження історичних джерел

Лекція 1

Класифікація історичних джерел

1. Поняття класифікації історичних джерел, її завдання і значення.
2. Класифікаційні ознаки і критерії класифікації історичних джерел.
3. Основні схеми і моделі класифікації історичних джерел.
4. Особливості класифікації писемних джерел.
5. Джерельна база дослідження.

Основні поняття: джерело, тип джерела, закони, міжнародні договори та угоди, статuti міжурядових організацій, спогади, мемуари, щоденники, листи, автобіографії.

Лекція 2

Методи дослідження історичних джерел

Наукова критика історичних джерел

1. Мета, завдання, основні етапи наукової критики джерел.
2. Виявлення історичних джерел (джерелознавча евристика).
3. Аналітична стадія джерелознавчої критики:
  - а) Зовнішня критика джерела;
  - б) Внутрішня критика джерела.
4. Синтетична стадія роботи з джерелами.
5. Методи джерелознавства.

Основні поняття: історичне джерело, історичний факт, класифікація історичних джерел, аналітична та синтетична критика історичних джерел.

Змістовий модуль 2

Речові джерела

Лекція 3

Методика роботи з архітектурними, нумізматичними та сфрагістичними джерелами

1. Загальна характеристика пам'яток матеріальної культури, класифікація і значення для історичного дослідження.
2. Класифікація пам'яток містобудування та архітектури.
3. Методика аналізу нумізматичних джерел в історичному дослідженні.
4. Методика та джерела сфрагістичного дослідження.

Основні поняття: тип джерела, речові джерела, архітектурні пам'ятки, нумізматичні та сфрагістичні джерела

Лекція 4

Предмети озброєння, побуту та одягу та методи їх опрацювання

1. Предмети озброєння, їх класифікація і значення для історичного дослідження.
2. Предмети побуту як джерела історичного дослідження.
3. Предмети одягу як історичні джерела.

Основні поняття: тип джерела, речові джерела, предмети озброєння, побуту, одягу

Змістовий модуль 3. Візуальні та звукові джерела

Лекція 5

Візуальні джерела

1. Портретні зображення як джерела історичного дослідження.
2. Боністичні джерела.
3. Герби та емблеми як історичне джерело.
4. Плакати як історичне джерело, методика їх аналізу.
5. Меми як історичне джерело та методика роботи з ними.
6. Варіативність інтерпретацій зображальних джерел .
7. Використання у вивченні зображальних джерел історичних, джерелознавчих і мистецькознавчих методів.

Основні поняття: джерело, тип джерела, портретні зображення, боністичні джерела, герби, емблеми, плакати, меми.

Лекція 6

Методика роботи з зображальними і звуковими джерелами, створеними технічними засобами

1. Фотодокументи як історичне джерело.
2. Інформативний потенціал кінодокументів. Методика опрацювання.
3. Фонодокументи як історичне джерело.
4. Загальні принципи і методи аналізу кінофотофонодокументів.

Основні поняття: джерело, тип джерела, фотодокументи, кінодокументи, фонодокументи.

Змістовий модуль 4. Методика роботи з писемними джерелами

Лекція 7

Методика роботи з писемними джерелами офіційного походження

1. Законодавчі акти: класифікація та методика роботи з ними.
2. Актіві матеріали: класифікація та методика роботи.
3. Методика роботи з матеріалами діловодства.
4. Статистичні джерела та методика роботи з ними.
5. Документи громадських об'єднань та політичних партій, методика роботи з ними.

Основні поняття: джерело, тип джерела, закони, міжнародні договори та угоди, статuti міжурядових організацій, спогади, мемуари, щоденники, листи, автобіографії.

Лекція 8

Методи роботи з наративними джерелами

1. Періодична преса як вид наративних писемних джерел, її класифікація.
2. Проблеми вивчення періодичної преси.
3. Джерела особового походження, їх класифікація і значення для історичного дослідження.
4. Методи роботи з мемуарними джерелами.

Основні поняття: джерело, тип джерела, періодична преса, спогади, мемуари, щоденники, листи, автобіографії.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Відвідування лабораторних занять	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20	2	20
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Лабораторна робота	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом		-	59	-	59	-	59	-	59
Максимальна кількість балів: 236									
Розрахунок коефіцієнта: $100:236=0.42$									

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів спрямована на набуття ними навичок опрацювання джерел і досліджень за запропонованими темами. Формами самостійної роботи є співбесіда, рецензування і реферування рекомендованої фахової літератури за розділами навчального матеріалу.

Розділи (обсяг в годинах)	Вид контролю	Бали
Змістовий модуль I		
1. Колоквіум з питання: «Проблеми визначення та класифікації історичних джерел».	Співбесіда	5
2. Класифікація пам'яток містобудування та архітектури, їх значення для історичного дослідження	Перевірка конспектів, співбесіда	5
Разом: 20 год.		10
Змістовий модуль II		
3. Пізнавальні функції нумізматичних джерел в історичному дослідженні	Перевірка конспектів, співбесіда	5
4. Предмети озброєння, їх класифікація і значення для історичного дослідження.	Перевірка конспектів, співбесіда	5
Разом: 20 год.		10
Змістовий модуль III		
5. Предмети побуту та одягу як джерела історичного дослідження	Перевірка конспектів, співбесіда	5
6. Картографічні джерела історичного дослідження	Перевірка конспектів, співбесіда	5
Разом: 20 год.		10
Змістовий модуль IV		
7. Писемні джерела офіційного походження, їх значення для історичного дослідження	Перевірка конспектів, співбесіда	5
8. Наративні джерела історичного дослідження.	Перевірка конспектів, співбесіда	5
Разом: 20 год.		10
Усього: 80 год.		40

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	2 бали
2	Повнота використання рекомендованої літератури	1 бали
3	Обґрунтування висновків	0,5 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	0,5 бал

6.3 *Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання*

Модульний контроль проводиться у письмовій формі. Студенти отримують два теоретичних питання з тем поточного модуля для відповіді. Максимальна кількість балів за кожну роботу дорівнює 25 балам.

Критерії оцінювання МКР:

№	Опис критерію	Максимальна кількість балів
1	Робота виконана на рівні самостійного творчого мислення на основі ґрунтовного знання проблеми, що висвітлюється, основних понять та категорій, розуміння закономірностей історичного процесу, грамотне, логічно-послідовне представлення історичного матеріалу, вміння пов'язувати його з сучасністю, робити узагальнення та висновки.	20-25
2	Робота виконана на рівні самостійного мислення з елементами творчого пошуку, розуміння студентом основних закономірностей історичного процесу. Допускаються окремі незначні помилки та неточності у висвітленні неосновних аспектів проблеми.	15-19
3	Робота виконана на рівні репродуктивного мислення. Допускаються недостатньо вірні формулювання, окремі незначні помилки у висвітленні основних аспектів проблеми, незнання студентом другорядних понять і категорій.	10-14
4	Робота виконана зі значними помилками, що мають принципове значення в оцінці подій і фактів. Незнання історіографії. Неспроможність студента аналізувати історичний матеріал, робити узагальнення та висновки. пов'язувати історичні події з сучасністю, невірна відповідь на питання. Невиконання роботи.	0-9
Разом		25 балів

6.4 *Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання*

Формою семестрового контролю курсу є залік, а тому підсумкова оцінка виставляється за результатами проміжного контролю. Результати складання семестрового заліку оцінюється за двобальною шкалою («зараховано», «не

зараховано») в стобальній шкалі оцінювання, та за шкалою ECTS у відповідності з кількістю набраних балів.

Оцінка «зараховано» виставляється за умови, коли студент успішно виконав усі види робіт, передбачені робочою навчальною програмою дисципліни для поточного контролю і набрав при цьому не менше 60 балів. У разі невиконання певних обов'язкових видів робіт з об'єктивних причин, студенти мають право виконати їх і прозвітувати в термін до останнього семінарського заняття. Час та порядок виконання і звітування визначає викладач.

Якщо за результатами проміжного контролю під час вивчення навчальної дисципліни студент набрав менше 35 балів, то для одержання заліку він має пройти повторний курс вивчення даної навчальної дисципліни.

6.5 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: **120 год.**, з них: лекції (16 год.), семінарські заняття (16 год.), самостійна робота (80 год.), модульний контроль (8 год.).

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4	
	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8
Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8
Лекції (теми, бали)	Л.1 (1 б.)	Л.2 (1 б.)	Л.3 (1 б.)	Л.4 (1 б.)	Л.5 (1 б.)	Л.6 (1 б.)	Л.7 (1 б.)	Л.8 (1 б.)
Семінарські заняття (теми, бали)	С.1 (11 б.)	С.2 (11 б.)	С.3 (11 б.)	С.4 (11 б.)	С.5 (11 б.)	С.6 (11 б.)	С.7 (11 б.)	С.8 (11 б.)
Самостійна робота (теми, бали)	СР до Т.1 (5 б.)	СР до Т.2 (5 б.)	СР до Т.3 (5 б.)	СР до Т.4 (5 б.)	СР до Т.5 (5 б.)	СР до Т.6 (5 б.)	СР до Т.7 (5 б.)	СР до Т.8 (5 б.)
Модульний контроль (бали)	МКР 1 (25 б.)		МКР 2 (25 б.)		МКР 3 (25 б.)		МКР 4 (25 б.)	
Підсумковий Контроль	Залік							

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Богдашина О. Джерелознавство історії України: Теорія, методика, історія: Навч.- метод. посібник. Харків, 2005.
2. Воронов В. Джерелознавство історії України. Дніпропетровськ, 2003.
3. Джерелознавство історії України: Довідник: Навч. посібник. Київ, 1998.
4. Історичне джерелознавство: Підручник / За ред. Я. Калакури. Київ, 2002.
5. Історичне джерелознавство: Підручник / За ред. Я. Калакури. Київ, 2017.
6. Кулешов С. Документальні джерела наукової інформації. Київ, 1995.
7. Макарчук С. Історичні неписемні джерела. Львів, 2002.
8. Макарчук С. Писемні джерела історії України: Курс лекцій. Львів, 1999.
9. Підгаєцький В. Основи теорії та методології джерелознавства з історії України ХХ ст. Дніпропетровськ, 2001
10. Яковенко Н. Вступ до історії. Розділ 8. Київ: Критика, 2007.
11. Ганжуров Ю. Преса України другої половини 50-х початку 60-х рр. як об'єкт кліометричних досліджень. Український історичний журнал. 1991. № 12.
12. Ганжуров Ю. Типізація та індивідуалізація історичних джерел новітнього часу: начерки до проблеми. Архіви України. 2001. № 4–5.
13. Ганжуров Ю. Чорно-біла «відлига» у дзеркалі преси: газетні публікації як джерело вивчення політичної системи України (1956–1964 рр.). Київ, 1999.
14. Геврик Т. Втрачені архітектурні пам'ятки Києва. – К., 1991.
15. Глушко М. Традиційний транспорт українців // Радянська школа. – 1990. – № 7.
16. Годованій Є. Польська преса ХІХ ст. про Україну. Київ, 1998.
17. Гранкіна О. Деякі аспекти джерельного аналізу архівно-слідчих справ репресованих у 1920-х–50-х рр. Український історичний журнал. 1997. № 4.
18. Губа П. Преса як джерело вивчення історії національно- демократичної революції в Україні (1917–1920 рр.). Український історичний журнал. 1999. № 4.
19. Гаскел А. Візуальна історія // Нові перспективи історіописання / Під. Заг. ред П. Берка. – Київ: Ніка-Центр, 2004. С. 230–168.
20. Дмитрієнко М. Паперові грошові знаки місцевих та приватних емісій як історичне джерело. Історія України: Маловідомі імена, події, факти: 3б. ст. – Вип. 8. – Київ, 1999. – С. 446-450.
21. Дорошенко А. Образ війни в українському кінодокументі 1920-х років. URL: <http://sm.etnolog.org.ua/zmist/2014/1/61.pdf>.
22. Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні. Кн. 1 (1574-1700). Львів, 1981.
23. Зашкільняк Л. Вступ до методології історії. Львів, 1996.
24. Зварич В., Шуст Р. Нумізматика: Довідник. Тернопіль, 1998.
25. Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження / НАН України, Ін-т історії України, Ін-т туризму ФПУ. Київ, 1998.

26. Історія України в народних думках та піснях. Київ, 1993.
27. Історія України в художньо-літературних образах / Упор. Б. Андрусин, В. Борисенко. Київ, 2000.
28. Калакура Я. Особливості джерелознавчої критики архівно-слідчих документів. Архівно-слідчі справи репресованих. Київ, 1998.
29. Клименко О. Военні гроші в Україні в роки Другої світової війни. Український історичний журнал. 2005. № 3.
30. Ковалевська О. Візуальні студії в системі сучасного соціогуманітарного знання. Історіографічні дослідження в Україні. Київ Вип. 26. С. 208–237.
31. Ковалевська О. О. Зображення крізь віки: іконографія козацької старшини XVII–XVIII ст. В 2-х ч. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2014.
32. Ковальський М. Актуальні проблеми джерелознавства історії України XVI–XVII ст. Український археографічний щорічник. Київ, 1992.
33. Ковальський М. Історіографія джерелознавства історії України: Періодизація, проблематика, перспективи. Історична наука на порозі XXI століття. Харків, 1995. С. 131–137.
34. Ковальчук М. А. Джерела до історії українсько-білогвардійської війни 1919 р. Український історичний журнал. 2006. № 5.
35. Культура і побут населення України. Київ, 1993.
36. Маєвський О. Плакатне мистецтво в пропагандистсько-агітаційних кампаніях із залученням трудових ресурсів України. Український історичний збірник. Вип. 18, 2015. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/103304/20-Maievskiy.pdf?sequence=1>.
37. Маєвський О. Політичні плакат і карикатура як засоби ідеологічної боротьби в Україні 1939–1945 рр. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Спеціальність: 07.00.01 – історія України. Київ, 2017.
38. Маркітан Л. Кінофотодокументи як історичне джерело // Історичні джерела та їх використання. Вип. 6. Київ, 1971.
39. Масенко Л. Українські імена і прізвища. Київ, 1990.
40. Матейко К. Український народний одяг. Київ, 1977.
41. Ніколаєва Т. Історія українського костюма. Київ, 1996.
42. Панібудьласка А., Канцелярук Б. Історія української зброї: Словник військових термінів. Київ, 1993.
43. Питання історичної ономастики України. Київ, 1994.
44. Погребенник Ф. Українські пісні-гімни. Київ, 1992.
45. Рабенчук О. До питання про візуальне як джерело історичних досліджень. URL: http://histanscom/JournALL/xxx/xxx_2012_17/4.pdf.
46. Сосса Р. Історія картографування території України від найдавніших часів до 1920 р. Київ, 2000.
47. Сосса Р. Стан і проблеми досліджень з історії картографії України // Пам'ять століть. 2003. № 2.
48. Тхоржевський Р. Нариси історії грошей в Україні. Тернопіль, 1999.
49. Худаш М. З історії української антропоніміки. Київ, 1977.

- 50.Худаш М. Лексика українських ділових документів кінця XVI — початку XVII ст. Київ, 1961.
- 51.Швецова-Водка Г. Співвідношення понять “документ” та “історичне джерело”. Архіви України. 2001. № 4-5. С. 33-56.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 52.Історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. URL: <http://litopys.org.ua/>
- 53.Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, НАН України. URL: <http://archeos.org.ua/>
- 54.Чтиво. Електронна бібліотека. URL: <http://chtyvo.org.ua>
- 55.Публікації на сайті Укрдержархіву. URL: <http://www.archives.gov.ua/Publicat>
- 56.Інститут історії НАН України. URL: <http://www.history.org.ua/index.php?litera&id=2073>
- 57.Періодичні видання на сайті Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ist/2009_22/023.htm
- 58.Електронна бібліотека Diasporiana. URL: <http://diasporiana.org.ua/>